

СУБ'ЄКТ-ОБ'ЄКТНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ МОБІЛЬНІСТЮ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

спілкування шестирічних дітей з порушеннями мовлення / О. Олефір // Імідж сучасного педагога. Науково-практичний освітньо-популярний часопис. – 2009. – № 6 – 7. – С. 45 – 47.

6. Рібіун Ю.В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: програмно-методичний комплекс / Ю.В. Рібіун. – К., 2012. – 258 с.

7. Романенко О.В. Застосування соціально-психологічного тренінгу в системі психологічної

допомоги дітям з тяжкими порушеннями мовлення / О. Романенко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2014. – Вип. 27. – С. 174 – 179. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchp19_019_2014_27_38

8. Шеремет М.К. Сучасні підходи до подолання дислалії у дітей / М. Шеремет // Імідж сучасного педагога. Науково-практичний освітньо-популярний часопис. – 2005. – № 6 – 7. – С.40 – 43.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2016

УДК 377.1

Олександр Ієвлев, кандидат технічних наук, доцент кафедри педагогіки та соціального управління
Національного університету "Львівська політехніка"

СУБ'ЄКТ-ОБ'ЄКТНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ МОБІЛЬНІСТЮ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

У статті розглянуто проблему управління професійною мобільністю із врахуванням механізмів поведінки людини. Проаналізовано зв'язок професійної мобільності та параметрів особистості. Встановлено, що в умовах інформаційного суспільства збільшується вагомість чинників, які пов'язані із суб'єкт-об'єктним управлінням. Подальші дослідження передбачають аналіз психолого-педагогічних аспектів формування професійної мобільності.

Ключові слова: професійна мобільність, маніпуляція, мобілізація, навчально-виховний процес, суб'єкт-об'єктне управління, педагогічна майстерність.

Рис. 2. Літ. 10.

Александр Иевлев, кандидат технических наук, доцент кафедры педагогики и социального управления
Национального университета "Львовская политехника"

СУБЪЕКТ-ОБЪЕКТНЫЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МОБИЛЬНОСТЬЮ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Статья посвящена проблеме управления профессиональной мобильностью с учетом механизмов поведения человека. Проанализирована связь профессиональной мобильности и параметров личности. Установлено, что в условиях информационного общества увеличивается значимость связанных с субъект-объектным управлением факторов. Дальнейшие исследования предполагают анализ психолого-педагогических аспектов формирования профессиональной мобильности.

Ключевые слова: профессиональная мобильность, манипуляция, мобилизация, учебно-воспитательный процесс, субъект-объектное управление, педагогическое мастерство.

Oleksandr Iyevlev, Ph.D. (Engineering), Associate Professor of the Pedagogy and Social Management Department
National University "Lviv Polytechnic"

THE SUBJECT-OBJECT ASPECTS OF MANAGEMENT OF THE OCCUPATIONAL MOBILITY AT THE EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article deals with the problem of occupational mobility management with the regard to the mechanisms of human behavior. The relationship between the professional mobility and the individual settings is analyzed. It stresses that the importance of related to the subject-object management factors are increased in the informational society. Further studies anticipate the analysis of the psychological and pedagogical aspects of formation of professional mobility

Keywords: the professional mobility, manipulation, mobilization, an educational process, subject-object management, pedagogical skills.

Постановка проблеми. Початок ХХІ століття пов'язаний з бурхливим розвитком інформаційних технологій, що дає змогу вести мову про виникнення інформаційного суспільства, головними продуктами якого мають стати інформація та знання. Для успішної діяльності на ринку праці сучасний працівник змушений навчатися все

життя, підтримуючи відповідний рівень власної компетентності. В цих умовах провести єдину, стабільну професійну ідентичність через увесь трудовий шлях більшості працівників не вдається. Тому відбувається її руйнування та конструювання нової з подальшим соціальним підтвердженням. Це пов'язано із подоланням людиною криз і пов'язаних з ними проблемам [10, 10 – 11].

За таких обставин особливого значення набуває готовність фахівця до зміни професійних завдань (робочих місць), здатність швидко опанувати нові спеціальності, тобто мова йде про його професійну мобільність. Основи професійної мобільності студента закладаються під час його навчання у закладі освіти.

Відомо, що при управлінні поведінкою людини враховують її особистість та ситуацію, в якій вона перебуває. Коли мова йде про управління персоналом організації: параметри особистості, зазвичай враховують, а ситуаційні – змінюють (ситуативний підхід). При цьому використовуються оперативні впливи (команди) та тактичні (позитивні і негативні) впливи (стимули).

Під час навчально-виховного процесу у навчальному закладі використовуються до того ж, стратегічні впливи, які спрямовані на формування еталонів та самої особистості, і є, за суттю, навчально-виховними факторами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переважна більшість вчених вказує на зв'язок професійної мобільності та параметрів особистості людини.

Так, професійна мобільність розглядається як інтегративна якість особистості, що характеризується інформаційною оперативністю в умовах глобалізації економіки (О. Герасименко); успішною адаптацією до умов ринку праці та полікультурного середовища (Н. Мерзлякова) тощо.

На думку Л. Пилецької професійна мобільність це – складний конструкт, що включає таку якість особистості, яка забезпечує внутрішній механізм розвитку людини через сформованість ключових, загальнопрофесійних компетенцій [9].

Нарівні особистісних якостей, на думку Л. Горюнової, професійна мобільність передбачає наявність: адаптивності, комунікабельності, самостійності, вміння пристосовуватися, цілеспрямованості, ціннісних орієнтацій та установок, соціальної пам'яті, критичного мислення, здатності до самопізнання, саморозвитку, самоосвіти, соціальної рухливості [2, 21]. О. Симончук, відповідно до особливостей мотивації мобільності,

виділяє такі типи особистості: “професійно незадоволена”, “кар'єрно орієнтована”, “професійно орієнтована” та “потенційно мобільна” [10, 6].

Серед внутрішніх факторів готовності до професійної мобільності О. Кердяшева виділяє темперамент, схильність до ризику, вік, здоров'я, впевненість у власних силах, у високій якості власної професійної підготовки тощо [4, 8].

О. Білик розглядає професійну мобільність як здатність до освоєння нових професій та засвоєння внутрішньофірмової специфіки діяльності [1, 9].

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми. Відомо, що особистість людини вважається відносно “застиглим” утворенням, яке сформувалося під час соціалізації на 90(95)% у віці 5(6) років. Тому виникає завдання розглянути формування професійної мобільності в освітньому закладі, враховуючи механізми поведінки людини і суб'єкт-суб'єктні аспекти впливів в системі “викладач-студент”.

Метою статті є аналіз суб'єкт-суб'єктних аспектів управління професійною мобільністю в навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Якщо розглядати все розмаїття взаємовідносин “викладач-студент”, взявши за основу їх якість, можна говорити про два види педагогічного спілкування.

Перший вид можна виділити як реальне педагогічне спілкування, схематично воно описується формулою “суб'єкт-викладач, суб'єкт-студент”. Такий вид спілкування має назву – “діалогічний” та передбачає взаємне врахування психологічних особливостей його учасників. Другий тип педагогічного спілкування визначається як педагогічне маніпулювання. Схематично його можна описати формулою “суб'єкт-викладач, об'єкт-студент”. Викладач виступає не суб'єктом спілкування, а суб'єктом впливу, студент, відповідно, – об'єктом впливу. Загалом, наші навчальні заклади орієнтовані на того, хто вчиться як на об'єкт. Відповідно і ставлення викладача як до об'єкта [3].

В свою чергу, за ступенем усвідомлення поведінка людини поділяється на стереотиповані реакції, стереотиповані поведінкові схеми та нестандартну поведінку (рис. 1) [5, 6].

Управління нестандартною поведінкою передбачає врахування мотивації людини (її потреб, мотивів, інтересів тощо) – рис. 2.

Суб'єкт-об'єктне управління передбачає вплив на стереотиповані реакції та запуск відповідних стереотипованих поведінкових схем. Так,

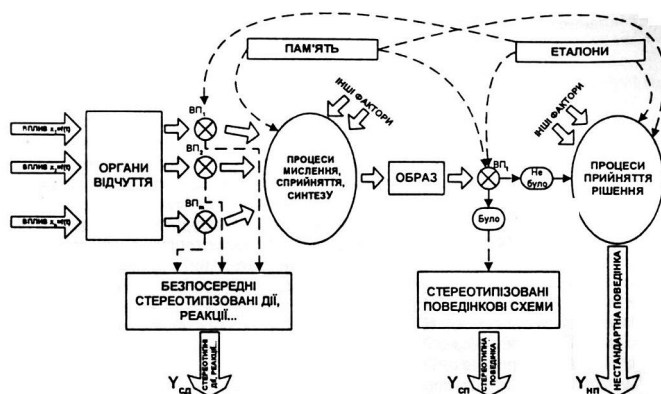
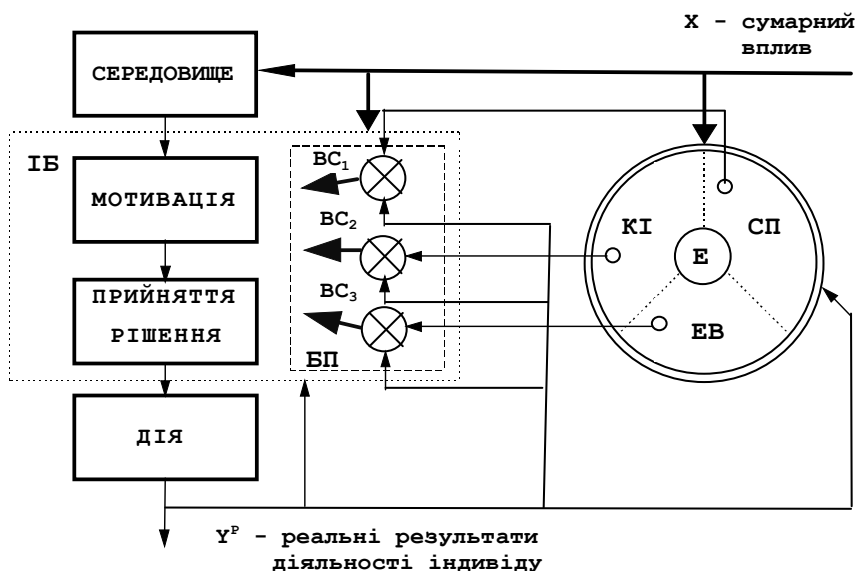

Рис. 1. Механізми поведінки людини (за Л. Кизименко)

Е - еталони: КІ - когнітивно-інтелектуальні; ІБ - інтелектуальний блок;
ЕВ - емоційно-вольові; БП - блок порівняння;
СП - суспільно-політичні; ВС - вузел сумування.

Рис. 2. Узагальнена структурна схема регуляції діяльності [6, 215]

гарний настрій викладача впливає на реакцію аудиторії за допомогою невербальної комунікації (жести, міміка, поза тощо), а початок заняття, який передбачає вітання з викладачем стоячи, запускає цю стереотиповану схему поведінки. Використання зазначених вище принципів складає основу педагогічної майстерності.

Досліджуючи типи мобільної поведінки в різних вікових групах Н. Коваліско виділяє такі типи стереотипованих поведінкових схем: активний (реально мобільний, позитивний), потенційно-активний (потенційно мобільний, позитивний), пасивно-стабільний (“консерватори”, нейтралі), вимушено-пасивний

(фактично стабільний, нейтралі), потенційно-пасивний (потенційно мобільний, “зневірені”, негативний), вимушено-активний (фактично вимушено мобільний, негативний) [7]. Автор пояснює запропоновану типологію дією переважно зовнішніх факторів.

Якщо особистість педагога є прикладом для студентів у всьому, то за рахунок ідентифікації (самоотожнені особистості з іншою людиною) та соціальної фасилітації (вплив поведінки одних людей на діяльність інших) та атракції (симпатії та “взаємопритягуванні”) ефективність впливу викладача підвищиться.

Викладачеві завжди потрібно знати, що він

впливає на тих, кого навчає, можливо, навіть не усвідомлюючи цього.

Д. Конишевський, розглядаючи питання суб'єкт-об'єктних впливів, виділяє мобілізацію та маніпуляцію. Мобілізація передбачає вироблення певного стереотипу поведінки, орієнтованого на досягнення поставленої в рамках панівної світоглядної парадигми мети, відповідною шкалою цінностей культурно-історичного досвіду. Маніпуляція, навпаки, передбачає навіювання як вплив, сприймається без критики, за допомогою виробництва специфічної інформації, її передачі та поширення [8, 7].

Таким чином, розглядаючи питання управління професійною мобільністю, вчені надають перевагу дослідженням внутрішніх чинників, які впливають на нестандартну поведінку людини: мотиваційні фактори (Л. Горюнова), динаміка мотиваційних, інтелектуальних та вольових процесів (Л. Сушенцева), індивідуальна спроможність до мобільності, прагнення якісних змін у житті, незадоволені потреби (О. Білик) тощо. Однак, в умовах інформаційного суспільства, збільшується вагомість чинників, що пов'язані із суб'єкт-об'єктним управлінням, яке описується в категоріях: маніпуляція, мобілізація, "запуск" стереотипізованих поведінкових схем (реакцій) тощо. При цьому, незалежно від бажань педагогів використовувати ці чинники, їх дію можна спостерігати на глядачів телепрограм, серіалів, активних учасників комп'ютерних ігор тощо. Сучасні інформаційні технології дозволяють долучатися до культури екзотичних країн, формують вподобання та професійну орієнтацію.

Висновки і пропозиції. В умовах інформаційного суспільства особливого значення набуває висока професійна мобільність фахівця на ринку праці. Основи професійної мобільності студента закладаються під час його навчання у закладі освіти. Дослідження суб'єкт-об'єктних аспектів управління професійною мобільністю у закладі освіти є актуальними. Подальші дослідження передбачають аналіз психолого-педагогічних аспектів формування професійної мобільності.

1. Білик О.М. Мобільність в системі людського капіталу: методика оцінювання та напрями активізації: автореф. дис ... канд. екон.

наук: 08.00.07 / Ольга Миколаївна Білик; Держ. вищий навч. заклад "Київ. нац. економ. ун-т ім. В. Гетьмана". – Київ, 2009. – 20 с.

2. Горюнова Л.В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования в России: дис... доктора пед. наук: 13.00.08 / Лилия Васильевна Горюнова; Ростовский государственный педагогический университет. – Ростов-на-Дону. – 2006. – 337 с.

3. Калінська О.П. Маніпуляція як невід'ємна частина педагогічної майстерності викладача / Калінська О.П., Цубов Л.В. – Національний університет "Львівська політехніка", Львів – 2012. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15833/1/160-Kalinska-337-338.pdf>

4. Кердяшева О.В. Педагогические условия формирования готовности к профессиональной мобильности студентов в образовательном процессе вуза: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Оксана Вячеславовна Кердяшева; Астраханский государственный технический университет. – 2010. – 24 с.

5. Кизименко Л.Д. Психологія управління / Л.Д. Кизименко, Н.Г. Горькова. – Львів: Вид-во МОНУ, 2005. – 34 с.

6. Кизименко Л.Д. Исследование и моделирование процессов управления в сложных производственных системах: дис... док. биол. наук: 05.13.09 / Леонид Дмитриевич Кизименко; АН УССР, Ин-т кибернетики им. В. М. Глушкова. – Киев, 1988. – 395 с.

7. Коваліско Н.В. Трудова мобільність в умовах регіонального ринку праці: автореф. дис... канд. соціол. наук: 22.00.07 / Наталія Володимирівна Коваліско; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 1999. – 20 с.

8. Конишевський Д.В. Манипулятивное воздействие на социокультурные процессы: автореф. дис... канд. филос. наук: 24.00.01 / Денис Вячеславович Конишевський; ГОУ ВПО "Омский государственный университет путей сообщения". – Омск, 2011. – 20 с.

9. Пилецкая Л.С. Профессиональная мобильность личности: новый взгляд на проблему // Молодой ученый / Л.С. Пилецкая. – 2014. – №2. – С. 693–697.

10. Симончук О.В. Міжпрофесійна мобільність та зміна соціальної ідентичності: автореф. дис. канд. соціол. наук: 22.00.03 / Олена Володимирівна Симончук; НАН України, Ін-т соціол. – К., 2000. – 19 с.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2016

